

Dato: 13. juni 2023

NÆRINGSPOLITISK PLATTFORM

Vår visjon er at:

Den norske biomarine næringen skal være en verdensledende produsent av trygg og sunn mat med gode og anstendige jobber. Vi skal levere sjømat, biomarine ingredienser, samt produksjonskompetanse og teknologi i verdensklasse. Gjennom bærekraftig produksjon og et seriøst arbeidsliv som gir sterk innovasjonskraft skal den biomarine næringen være ett av Norges viktigste bidrag til å nå FNs klima- og bærekraftsmål.

En helhetlig strategi for den biomarine næringen

For å sikre bærekraft, skape økte verdier og flere arbeidsplasser med ordnede lønns- og arbeidsforhold i alle ledd i den biomarine verdikjeden i Norge må det:

- 1) føres en politikk med rammebetingelser som gir grunnlag for lønnsomme investeringer i hele verdikjeden og bidrar til helårlige arbeidsplasser med mer foredling i Norge.**
- 2) satses på en offensiv handelspolitikk som gir norske sjømatprodukter markedsadgang på likeverdige vilkår, slik at myndighetenes eksportmål nås.**
- 3) legges til rette for nye biomarine verdikjeder, som bærekraftig og klimavennlig fôrproduksjon i Norge basert på marint råstoff.**
- 4) sikres at de arealer som er best egnet til fiske og matproduksjon til havs blir avsatt til det, og i tillegg sørge for en enhetlig og konkret plan for hvordan økt sjømatproduksjon skal sikres parallelt med realisering av mål for vern av sjøarealer.**
- 5) legges til rette for en videreutvikling av forvaltningen av den marine verdikjeden som sikrer og forsterker Norges komparative fortrinn.**
- 6) Legges til rette for effektiv og bærekraftig bruk av energi og ressurser og gjenvinning av innsatsfaktorer der det er mulig,**

Hvem er Biomarint forum?

Biomarint forum består av LO med forbundene Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund (NNN), Industri Energi, Fellesforbundet, Norsk Sjømannsforbund og Norsk Sjøoffisersforbund. NHO med Sjømat Norge og Norsk Industri, samt Norges Fiskarlag og Fiskebåt. Sammen ønsker Biomarint forum å bygge oppunder den norske modellen gjennom å jobbe for økt oppmerksomhet og forståelse for en aktiv biomarin politikk som en viktig del av den grønne omstillingen - gjennom

økte verdier og flere arbeidsplasser med ordnede lønns- og arbeidsforhold i alle deler av den marine verdikjeden i Norge.

Vi har gått sammen i Biomarint forum fordi vi mener vi kan få til mer sammen enn vi klarer hver for oss. Hver for oss representerer vi deler av den samme verdikjeden. Denne verdikjeden blir ikke sterkere enn det svakeste leddet, så vi må bygge alle leddene. Sammen representerer vi det brede spekteret av sjømatbedrifter, rederier leverandørbedrifter og ansatte, fiskere og sjøfolk i hele den biomarine verdikjeden.

Verden består av 70 pst. hav, likevel kommer bare 3 pst. av verdens matinntak fra havet. Mer av verdens økende befolkning må kunne mettes av havet. Norge er her i en unik posisjon. Vi er allerede en betydelig eksportør av sjømat, men vi både kan og bør utvikle de biomarine næringene videre. Vi kan skape ytterligere eksportverdier for landet, skape flere lønnsomme kompetansearbeidsplasser og bidra til vår forpliktelse til å forsyne verden med trygg og sunn mat på en bærekraftig måte.

Medlemmene i Biomarint forum har utarbeidet en felles politisk plattform fordi vi ønsker at myndighetene skal legge til rette for en bærekraftig vekst med økt verdiskaping og flere arbeidsplasser i Norge. Politikken må utformes slik at vi får levedyktige distrikter, og da er tilrettelegging for lønnsomme helårs arbeidsplasser svært viktig. Det er avgjørende at det føres en finans-, nærings-, arbeidslivs- og utdanningspolitikk som evner å videreutvikle de bransjene og bedriftene vi allerede har, legger til rette for nyskaping og innovasjon og slik skape størst mulig verdier av landets biomarine ressurser. Det må legges til rette for å utvikle attraktive arbeidsplasser både på sjø og land som norsk ungdom ønsker å satse på.

Den norske modellen er grunnlaget for en felles næringspolitisk strategi

Norge har unike naturressurser koblet med sterke samfunnsmessige og industrielle kvaliteter. Den norske samarbeidsmodellen med høy organisasjonsgrad blant bedrifter og arbeidstakere har bidratt til stor grad av tillit, lavt konfliktnivå, god omstillingsevne og høy produktivitet. Den biomarine næringen er avhengig av å gjøre seg attraktiv for investeringer og tiltrekke seg kompetanse. Næringen vil ha behov for digitalisering, automatisering og store teknologiske løft for å være konkurransedyktige i fremtiden. Denne satsningen krever investering i en stabil arbeidsstokk med høy kompetanse. Høyt kunnskaps- og kompetansenivå i alle ledd i verdikjeden bidrar til at norske bedrifter og arbeidstakere har en svært god evne til å ta i bruk ny teknologi raskt. Dette gir et godt grunnlag for framtidig vekst og sysselsetting i en tid der hele næringen, enten den er basert på villfanget eller oppdrettet råstoff, må utvikle seg bærekraftig og innfri klimamålene.

Norge har de beste forutsetninger til å lykkes som verdens fremste sjømatnasjon, men uten kompetanse i alle ledd fra lærlingplasser til forskning og en sterkere sjømatindustri, vil ikke målet nås. Nye produkter og nye bedrifter skapes oftest som avleggere av eksisterende bedrifters kunnskap, kompetanse og markedsforståelse.

Den biomarine næringen og leverandørindustrien er viktig for Norge og ikke minst i en lang rekke kystsamfunn. Sjømatnæringen benytter i stor grad samme leverandører, fôrindustri og FoU-virksomhet som landbruksbasert industri. Med Norges spredte bosetting er næringsklynger viktig for å opprettholde kvalitet og leveringssikkerhet som matindustrien har behov for. Den biomarine næringens omsetning støtter opp under andre viktige næringsklynger bl.a. maritime næringer og petroleumsindustrien. Næringene benytter også offentlige tjenester og service, og bidrar gjennom det til verdiskaping og bosetting i hele landet.

Biomarint forum vil at myndighetene bidrar til:

- stabile og forutsigbare rammevilkår i hele den biomarine verdikjeden.
- å styrke Norges posisjon som sjømatnasjon på det globale markedet, og ta ansvar for å øke mattilførselen og styrke matsikkerheten i verden.
- å søke å optimalisere verdiskapingen i alle ledd.
- å støtte opp om verdiskaping og aktivitet langs kysten gjennom videreutvikling av en bærekraftig og lønnsom fiskeri- og havbruksnæring.
- å sikre at areal som er best egnet til fiske og matproduksjon til havs blir avsatt til det, når planer for havvind, mineralvirksomhet til havs ol. utvikles.
- en finanspolitikk som sikrer konkurransekraft.
- en skatte- og avgiftspolitik som sikrer sjømatnæringen konkurransedyktige rammevilkår i Norge.
- en samordnet, effektiv og god forvaltning. Regelverket og sektormyndighetene skal være en ressurs for videreutvikling av næringen, og ikke kostnadsdrivende eller kostnadsvridende.
- å sikre arealtilgang og infrastruktur, som energi og kommunikasjon.
- enhetlig kontroll av næringsaktørene for å hindre at useriøse aktører kan få produsere og/eller foredle norsk sjømat. Standard for norsk produksjon skal basere seg på trygge arbeidsplasser, rettferdig lønn og et godt organisert arbeidsliv. Det bør åpnes for enklere informasjonsutveksling mellom ulike tilsynsorgan ved mistanke om brudd på regelverk.
- å prioritere samferdselsprosjekter som sikrer trygg, klimavennlig og effektiv transport av sjømatproduktene til markedene, med mål om økt transport på båt og bane. Transportørene av norsk sjømat, både til lands og til vanns, skal ha ordnede lønns- og arbeidsforhold.
- å prioritere tiltak som bidrar til attraktivitet for læreordningen i sjømatnæringen.
- å løfte frem sjømat som en del av et næringsrikt og klimavennlig kosthold
- å redusere klimagassutslippene fra sjømatnæringen, samtidig som fangst og produksjon opprettholdes. Virkemidler for klimareduserende tiltak bør legges til rette for at oppgradering og nybygg kan skje på norske verft.

En offensiv handelspolitikk

Norge er et lite land med en åpen økonomi i en globalisert verden og er mer avhengig av klare og tydelige kjøreregler for handel enn andre større nasjoner. En rekke andre sjømatnasjoner inngår for tiden bilaterale avtaler i flere markeder, noe som utfordrer norsk konkurransevne. Sjømat fra Norge får relativt sett dårligere vilkår sammenlignet

med flere av våre konkurrenter. Det er helt avgjørende at vi har handelsavtaler som gir norsk sjømat likeverdige vilkår. Handel med sjømat møter i tillegg til ordinære tollbarrierer også flere tekniske handelshindringer bl.a. i form av veterinære krav. Norges viktigste handelspartner er EU. Handelen med EU er preget av at fiskeri og sjømat ligger utenfor EØS-avtalen, likevel er EØS-avtalen avgjørende viktig for næringen.

I økende grad ser vi at store land og handelsblokker inngår frihandelsavtaler med EU med bedre vilkår på sjømatområdet. Det er viktig at norske myndigheter møter denne utviklingen ved å være offensive og prioritere sjømat for å sikre best mulig markedsadgang. Biomarint Forum vil anbefale at en fra norsk side setter kravet om bedre markedsadgang for sjømatprodukter inn i en ny kontekst og søker å unngå den tradisjonelle koblingen mellom landbruk og fiskeri. Norge er en langsiktig og lojal medspiller visavis EU, og vi har et bredt samarbeid innenfor EØS. Vi burde derfor ha minst like gode markedsbetingelser som EUs øvrige handelspartnere. Norge er en stabil garantist for energileveranser til EU, ikke minst når det gjelder gass. Vi anbefaler derfor at Norges offensive interesser innenfor sjømat ses i sammenheng med EUs offensive interesser for langsiktige avtaler på energiområdet.

Biomarint forum vil at myndighetene skal bidra til:

- å styrke markedsadgangen for norsk sjømat og biomarine produkter ved å inngå nye handelsavtaler med reduserte tollsatser til viktige markeder.
- at det er tilstrekkelig ressurser i Mattilsynet, departementet og utenriksstjenesten til arbeid med ikke-tariffere handelshindre.
- å støtte opp om EØS-avtalen og veterinæravtalene med EU.
- å sikre norsk sysselsetting og arbeidstakerrettigheter i handelspolitikken.
- fri tolladgang for bearbejdede sjømatprodukter fra Norge til EU må ses i sammenheng med EUs offensive interesser på energiområdet.

Fiskeri- og sjømatnæringen som en viktig del av norsk bioøkonomi

Ny og bedre utnyttelse av marine råvarer og ressurser både på hav og land, gjennom økt produksjon, nye anvendelser og produkter, har fått betegnelsen *bioøkonomi*. Tilgangen på marin biomasse er en knapp faktor globalt, og det må være et overordnet politisk mål at de biologiske ressursene vi rår over blir brukt på best mulig måte for miljø og samfunn.

Den totale biomasseproduksjonen fra marin sektor i Norge er svært stor, også i internasjonal sammenheng. Potensialet for ytterligere utnyttelse er betydelig, og mulighetene for økt verdiskapning og sysselsetning i Norge må vektlegges i videre strategier. Ved høsting av nye arter fra havet, økt havbruksproduksjon, bedre utnyttelse av råstoff og biprodukter, dyrking av tang og tare til havs og mikroalger på land, vil bidra til økt matproduksjon, mer fôrråvarer, samt utvikling av nye marine ingredienser til helse, kosmetikk, ernæring og energi. Dette vil kunne gi økt verdiskapning og nye arbeidsplasser i Norge. Myndighetene må legge til rette for et regelverk som gjør at ny teknologi for dyrking av havet lar seg realisere.

Restråstoff fra fiskeriene utgjør store verdier og verdifulle proteiner. En betydelig andel av restråstoffene blir i dag utnyttet, men det er fortsatt et stort potensial for å øke dette innenfor alle områder av havbruk og fiskeri. Ytterligere utnyttelse av biomassen vil i enda større grad enn tidligere være kompetanse- og kunnskapsbasert, og stille høye teknologiske krav. Mye av dette vil kunne spinne ut av foredlingsindustrien.

Biomarint forum vil at myndighetene bidrar til:

- en langsiktig offensiv satsing på bioøkonomi.
- at restråstoff fra fiskeriene tas vare på. Regelverket må legge til rette for at alt råstoff føres til land og gir grunnlag for ytterligere verdiskapning.
- økt FoU på bruk av restråstoff.
- at EU-regelverk ikke setter stopper for mer bærekraftig utnyttelse og verdiskapning basert på restråstoff.
- reduserte tollsatser på bearbejdede produkter slik at bearbejdingsgraden i Norge økes.
- at arter på lavere trofisk nivå, inkludert marine alger og dyre- og planteplankton, skal utgjøre en viktig andel av råvarene for sjømatproduksjon herunder fôr til bruk i akvakultur.
- å prioritere bruk av sjøareal til matproduksjon, tilsvarende som jordvern sikrer produktive landområder til landbruksproduksjon.
- at leverandørindustrien sikres langsiktige og forutsigbare rammevilkår og vekstmuligheter, som grunnlag for betydelige investeringer på leveranser av nye teknologiske og biologiske løsninger til videre utvikling av sjømatindustrien.
- å etablere ordninger som stimulerer til prosjekter for utvikling av nye teknologiske løsninger og utnyttelse av ny biologisk kunnskap.
- å etablere ordninger med risikovillig kapital for oppskalering av test-/småskalaproduksjon til fullskalaproduksjon.
- økte midler til kartlegging av ressursene og utvikling av offensive forvaltningsstrategier.
- å etablere et hensiktsmessig regelverk og avsette areal til dyrking og høsting av marine ingredienser til fôrindustrien der det best ligger til rette for det.
- å legge til rette for utnyttelse av slam og andre overskuddsressurser fra havbruk til produksjon av biogass og andre produkter.

Fiskeriene og fiskeindustrien

For at fiskeindustrien skal kunne utvikle seg videre og ta ny teknologi i bruk må det legges til rette for helårlig videreføring og stabile arbeidsplasser. Da vil også en større andel av restråstoffet kunne utnyttes.

Biomarint forum vil at myndighetene bidrar til:

- å opprettholde norsk eierskap til fiskeressursene.
- en god forvaltning av våre fiskerier slik at vi kan sikre en langsiktig høy beskatning av ressursene, og at vi evner å gjøre det attraktivt å nyttiggjøre de ulike fiskeriene som Norge råder over.
- at kvotefordelingen mellom de ulike gruppene videreføres slik at det skapes ro rundt kvotepolitikken.

- at fisk fanget på norske kvoter skal omsettes på et slikt vis at den er tilgjengelig for norsk fiskeindustri.
- at fiskeflåten og fiskeindustrien får moderne og industrielle rammevilkår som sikrer lønnsomhet og økt aktivitet. Politikken må ivareta hele verdikjeden.
- en markedsorientert og innovativ fiskeflåte og fiskeindustri, som bidrar til større verdiskaping basert på de biomarine ressursene. Industrien må ha forutsigbar råstofftilgang, som også legger til rette for helårlig videreforedling, stabile arbeidsplasser og kompetansebygging i Norge. Samtidig må vi erkjenne at sesongvariasjon skyldes biologiske forhold og er en styrke for å kunne høste energieffektivt.
- å sikre like vilkår i konkurransen om råstoff mellom fiskeindustribedrifter og fartøyeiere som også driver egen industrivirksomhet eller eksportselskap.
- sikre at omsetningssystemet for handelen med fisk er balansert, legitimt, fleksibelt og effektivt.
- å sikre gode permitteringsordninger. Permitteringsordningene er en viktig del av verktøykassen foredlingsindustrien har i perioder med varierende tilgang på råstoff, markedsendringer og omstillinger.
- En eventuell ressursrente i fiskeriene må tas ut gjennom aktivitet langs kysten.

Havbruk

Biomarint forum ønsker en bærekraftig vekst i havbruksnæringen, som gir ringvirkninger i form av teknologiutvikling og arbeidsplasser på land, f.eks. i produksjon av råstoff og yngel, samt slakt og bearbeiding.

Biomarint forum vil at myndighetene bidrar til:

- at havbruksnæringen sikres forutsigbar vekst gjennom omforente kriterier som definerer et akseptabelt bærekraftig fotavtrykk. Med lang produksjonstid og store investeringer er forutsigbarhet avgjørende for å sikre matproduksjonen på land og i sjø. Det må settes av tilstrekkelig med areal for sjømatproduksjon i fjordene, kystnært og lengre til havs.
- forutsigbar vekst som sikrer nødvendig planlegging av kapasitet og investeringer for teknologi- og servicebedriftene. Denne delen av verdikjeden sysselsetter flere tusen ansatte på kysten. Langsiktige og forutsigbare rammevilkår er nødvendig for å ta langsiktige investeringer for å videreutvikle havbruksklyngen. Innføring av ressursrente/grunnrenteskatt i havbruk må utformes på en slik måte at investeringer og arbeidsplasser i verdikjeden videreføres.
- at sjømatareal sikres for fremtidig matproduksjon, på samme måte som en sikrer areal på landjorda for matproduksjon. Tilgang på gode sjølokaliteter og nødvendig landareal for blant annet settefiskproduksjon er en forutsetning for at produksjonen har liten miljøpåvirkning og sikrer en god dyrevelferd.
- at mer av offentlige FoU-midler øremerkes prosjekter som legger til rette for videreutvikling og kommersialisering av biologiske og teknologiske løsninger som sikrer bærekraftig vekst i næringen. Videreutvikling av eksisterende og nye teknologiplattformer må stå sentralt i arbeidet sammen med utvikling av nye løsninger, herunder også havbruk til havs. Kravene myndighetene stiller til næringen skal være teknologinøytrale.

- at det åpnes for en runde med miljøteknologitillatelser som er målrettet mot forbedringer av eksisterende teknologi i forhold til fiskehelse, fiskevelferd, arealbruk og redusert miljømessig påvirkning. Kystnært havbruk vil også i fremtiden være dominerende i norsk havbruksnæring. Det er behov for en utviklingsordning som bidrar til å løse fiskevelferds- og bærekraftsutfordringer i tradisjonelt kystnært havbruk. Tiltaket vil gi langsiktig effekt, men vil allerede på kort sikt kunne gi økte oppdrag til verfts- og leverandørindustrien.
- at det legges til rette for at vår høyteknologiske og innovative fôr- og legemiddelindustri skal ha rammevilkår som fremmer norsk produksjon, og ha forsknings- og utviklingsinstitusjoner her i landet. Norge er i dag verdensledende på flere områder innenfor utvikling av fôr til akvakultur og medisinsk forskning.

Behov for klargjøring av vern av sjøareal innenfor rammene av norsk fiskeri- og havbrukspolitikk

Det er bred politisk enighet om at Norge skal bidra til at FNs bærekraftsmål nås.

Biomarint forum deler denne målsettingen. Begrepet bærekraftig utvikling ble definert av Brundtland-kommisjonen i FN-rapporten "Vår felles framtid" i 1987, som; «*En utvikling som imøtekommer dagens behov uten å ødelegge mulighetene for at kommende generasjoner skal få dekket sine behov.*» Om utviklingen er bærekraftig eller ei, hviler på om det er balanse mellom de tre dimensjonene; klima og miljø, økonomi og det sosiale aspektet.

FN har senere definert 17 mål for bærekraftig utvikling som verden skal nå innen 2030. Biomarint forum har hovedmål 8 om "*å fremme varig, inkluderende og bærekraftig økonomisk vekst, full sysselsetting og anstendig arbeid til alle*" som vårt grunnleggende utgangspunkt for samarbeid. Hovedmål 2 lyder: *Utrydde sult, oppnå matsikkerhet og bedre ernæring, og fremme bærekraftig landbruk.* Målet handler om at alle mennesker skal ha tilgang på næringsrik og bærekraftig mat hele året, og at ingen skal sulte. Hovedmål 14 lyder: *Bevare og bruke hav og marine ressurser på en måte som fremmer bærekraftig utvikling.* Norge har naturgitte forutsetninger for sjømatproduksjon og også å kunne øke vår produksjon innenfor bærekraftige rammer. Et faktum i denne sammenheng er at mindre enn 3 % av maten til verdens befolkning stammer i dag fra havet til tross for at den årlige bioproduksjonen i havet er på samme nivå som på land, og matproduksjonen på land har ledet til overbelastning av miljøet.

Europakommisjonen har i sin Green Deal en eksplisitt målsetning om å verne 30 % av unionens sjøområder hvorav 10 % strengt. Den peker på havet om kilde til økt matproduksjon, men da i svært liten grad på uutnyttede ressurser, med unntak av alger. Green Deal har ingen fokus på høsting av uutnyttede marine ressurser som f.eks. zooplankton og mesopelagiske arter som potensial for økt matproduksjon. Et av målene det ble oppnådd enighet om under FNs naturtoppmøte om biologisk mangfold - COP 15 - i 2022, var å verne 30 prosent av all natur på land innen 2030. Dette skal sikre artene som lever. Målet er også å verne eller bevare 30 prosent av verdens hav, innsjøer og elver. Det er Kima- og miljødepartementet (KLD) som har hovedansvaret for oppfølging av "vern" som virkemiddel for bevaring av naturmangfold.

Det som fremstår som utfordrende for partene i Biomarint forum, er at det oppleves som uklart hva som er myndighetenes sjømatpolitiske mål når det gjelder næringsutvikling og vekst, sett opp mot ambisjonene om marint vern, samt i forhold til annen næringsvirksomhet i norske kyst- og havområder.

Biomarint forum vil at myndighetene bidrar til:

- å sørge for en enhetlig og konkret plan for hvordan økt sjømatproduksjon skal sikres parallelt med realisering av de ambisiøse mål for vern av sjøarealer.
- gjennom god og forsvarlig forvaltning sikre tilgang på egnede produksjonsområder og lokaliteter for økt og bærekraftig sjømatproduksjon, i tråd med FNs bærekraftsmål 8, 2 og 14.
- å etablere en klar strategi for å ivareta norske sjømatinteresser innenfor rammen av EØS-avtalen.

Biomarint forums Råd v/

Terje Olav Olsson
LO-sekretær
LO

Anne Berit Aker Hansen
Forbundsleder
NNN

Kine Asper Vistnes
Nestleder
Fellesforbundet

Frode Alfheim
Forbundsleder
Industri Energi

Kurt Inge Angel
Forbundsleder
Norsk
Sjømannsforbund

Hans Sande
Adm. dir
Norsk Sjøoffiserforbund

Stein Lier Hansen
Adm. dir
Norsk Industri

Gunnar Haagensen
Styreleder
Sjømat Norge

Anniken Hauglie
Visadm.dir
NHO

Kåre Heggebø
Leder
Norges Fiskarlag

Christian Halstensen
Styreleder
Fiskebåt

Jørn Prangerød
Daglig leder
Biomarint forum